

UDC 331.5

JEL Classification: F16, J00, J21, J48, P51

DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.01.054>

Тетяна ДЛУГОПОЛЬСЬКА,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Західноукраїнський національний університет,
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46009, Україна,
e-mail: tetianadluhopolska@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-1925-963X

Мар'яна ХІТА,

молодший бухгалтер, відділ бухгалтерського обліку та звітності,
ТОВ «Нестле Бізнес Сервіс в Європі»,
вул. Угорська, 14, м. Львів, 79000, Україна,
e-mail: khitamariana@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-1925-963X

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА МІЖНАРОДНИЙ РИНОК ПРАЦІ

Длугопольська Т., Хіта М. Вплив пандемії COVID-19 на міжнародний ринок праці. *Вісник Економіки*. 2022. Вип. 1. С. 54–70. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.01.054>

Dluhopolska, T., Khita, M. (2022). Vplyv pandemii COVID-19 na mizhnarodnyi rynek pratsi [The impact of the Covid-19 pandemic on the international labor market]. *Visnyk ekonomiky – The Herald of Economics*, 1, 54–70. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.01.054>

Анотація

Вступ. Пандемія COVID-19 призвела до значних змін на ринках праці по всьому світу. Надзвичайні політичні зусилля були зроблені для подолання наслідків коронакризи. Уряди разом із профспілками вжили негайних заходів для вирішення проблем, спричинених пандемією COVID-19, зокрема щодо захисту робочих місць, у т. ч. надання фінансової підтримки підприємствам та домогосподарствам, які переживають різке зниження доходів.

Мета. Обґрунтувати вплив пандемії COVID-19 на міжнародний ринок праці.

Методи. У процесі дослідження застосовувалися такі методи: декомпозиції – для формування мети дослідження та постановки завдань; теоретико-методологічний – для розкриття теоретичних аспектів міжнародного ринку праці; економічного аналізу – для вивчення регіональних та галузевих аспектів впливу пандемії COVID-19 на міжнародний ринок праці; синтезу, порівняння, аналогії – для вивчення наслідків пандемії COVID-19 для регіональних ринків праці; логічного узагальнення – для виявлення проблем функціонування міжнародного ринку праці.

© Тетяна Длугопольська, Мар'яна Хіта, 2022.

спричинених пандемією COVID-19; графічний метод – для наочного відображення результатів дослідження.

Результати. Пандемія COVID-19 спричинила негативний вплив на рівень участі населення в робочій силі, знизивши зайнятість у всіх регіонах світу з різним рівнем доходів як серед чоловіків, так і серед жінок, а також збільшивши рівень безробіття. Емпіричний аналіз показав, що найбільше зниження рівня зайнятості простежується у країнах з доходом нижче та вище середнього. У 2020 р. порівняно із 2019 р. загальний робочий час у світі скоротився приблизно на 8,8%, що еквівалентно штатній роботі 255 млн працівників. Втрата робочого часу була особливо серйозною в країнах Латинської Америки та Карибського басейну (16,2%), Південної Європи та Південної Азії, а загальні втрати робочого часу в країнах Північної та Південної Америки становили 13,7%. Загалом криза COVID-19 вплинула на глобальний робочий час приблизно в чотири рази сильніше, ніж світова економічна криза 2008–2009 рр. Зниження зайнятості було найвищим в Америці і найнижчим у Європі та Центральній Азії, де скорочення робочого часу компенсувалося схемами збереження робочих місць. Багато людей стали неактивними суб'єктами ринку праці, оскільки не бачили можливості успішно знайти роботу або просто не могли зайнятись її пошуками через карантинні обмеження, спричинені поширенням глобальної пандемії. Варто зазначити, що в країнах з високим рівнем доходу рівень безробіття в період 2019–2020 рр. (2,0%) був дуже близький до того, що спостерігалось в період 2008–2009 рр. (2,1%). Жіноча частина працездатного населення постраждала сильніше від зниження зайнятості, ніж чоловіча. Особливо від кризи 2020 р. постраждали молоді працівники у всіх регіонах та групах країн, що призвело до скорочення їхньої зайнятості на 8,7% порівняно із 3,7% серед дорослих.

Перспективи. Внаслідок пандемії COVID-19 найбільше постраждали підприємства та працівники неформальної економіки. Більшості неформальних підприємств притаманна низька продуктивність, незначні заощадження та інвестиції й мізерне накопичення капіталу, що робить їх особливо вразливими до фінансово-економічних потрясінь. Більшість працівників не могли дозволити собі припинити роботу, бо це означало б, що вони не зможуть задовольняти свої базові потреби (наприклад, харчування). Там, де в умовах жорсткого локдауну або комендантської години закрилися ринки та торгові майданчики, доходи багатьох неформальних працівників, особливо вуличних торговців, миттєво зникли, поставивши їх у небезпечне становище щодо доступу до продовольства. Неформальні надомні працівники, які виробляють товари або послуги для місцевих, національних або глобальних систем постачання, втратили комерційні замовлення підприємств-клієнтів і в багатьох випадках не змогли отримати оплату за раніше виконані замовлення. Біженці та трудові мігранти теж особливо постраждали від економічних наслідків пандемії COVID-19. Вони переважно зосереджені в секторах з високим рівнем тимчасової, неформальної або незахищеної зайнятості, що характеризується низькою заробітною платою й відсутністю соціального захисту. Для багатьох мігрантів втрата роботи не тільки безпосередньо впливає на власні доходи, а й призводить до скорочення їхніх грошових переказів. Післяпандемічний період буде часом побудови майбутнього шляхом створення нових робочих місць,

однак це відбудеться лише за умови реалізації ефективної політики на ринку праці як на національному, так і глобальному рівнях.

Ключові слова: ринок праці, пандемія, робоча сила, безробіття, зайнятість.

Формули: 0, **рис.:** 2, **табл.:** 5, **бібл.:** 25.

Tetiana DLUHOPOLSKA,

PhD (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of the International Economic Relations Department,
West Ukrainian National University
11 Lvivska street, Ternopil, 46009, Ukraine
e-mail: tetianadluhopolska@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-1925-963X

Mariana KHITA,

Junior Accountant, Accounting and Reporting Department,
«Nestle Business Service in Europe»,
Ugorska street, 14, Lviv, 79000, Ukraine,
e-mail: khitamariana@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-1925-963X

THE IMPACT OF COVID-19 PANDEMIC ON INTERNATIONAL LABOR MARKET

Abstract

Introduction. *The COVID-19 pandemic has led to significant changes in labor markets around the world. Extraordinary political efforts have been made to overcome the effects of the corona crisis. Governments, together with trade unions, have taken immediate action to address the challenges posed by the COVID-19 pandemic, including the protection of jobs, including financial support for businesses and households experiencing sharp declines in income.*

Purpose. *Justify the impact of the COVID-19 pandemic on the international labor market.*

Methods. *The following methods were used in the research process: decomposition – to form the purpose of the research and set tasks; theoretical and methodological – to reveal the theoretical aspects of the international labor market; economic analysis – to study the regional and sectoral aspects of the impact of the COVID-19 pandemic on the international labor market; synthesis, comparison, analogy – to study the consequences of the COVID-19 pandemic for regional labor markets; logical generalization – to identify problems in the functioning of the international labor market caused by the COVID-19 pandemic; graphical method – to visualize the results of the study.*

Results. *The COVID-19 pandemic has had a negative impact on the participation of the population in the labor force, reducing employment in all regions of the world with different income levels, both men and women, as well as increasing unemployment. Empirical analysis has shown that the greatest decline in employment among both men and women is observed in countries with incomes below and above average. In 2020, compared to 2019, the total working time in the world decreased by about 8.8 %, which*

is equivalent to the full-time work of 255 million employees. The loss of working time was particularly severe in Latin America and the Caribbean (16.2 %), Southern Europe and South Asia, and the total loss of working time in North and South America was 13.7 %. Overall, the COVID-19 crisis affected global working hours by about four times more than the global economic crisis of 2008-2009. The decline in employment was highest in the United States and lowest in Europe and Central Asia, where working hours were offset by job retention schemes. Many people have become inactive in the labor market because they did not see the opportunity to find a job successfully or simply could not search for it due to quarantine restrictions caused by the spread of the global pandemic. It should be noted that in high-income countries the unemployment rate in the period 2019-2020 (2.0 %) was very close to that observed in the period 2008-2009 (2.1 %). The female part of the working population suffered more from the decline in employment than the male. Young workers in all regions and groups of countries were particularly affected by the 2020 crisis, which led to a reduction in their employment by 8.7% compared to 3.7% among adults.

Discussion. The COVID-19 pandemic has hit businesses and the informal economy hardest. Most informal enterprises are characterized by low productivity, low savings and investment, and scarce capital accumulation, which makes them particularly vulnerable to financial and economic shocks. Most workers could not afford to stop working because it would mean that they would not be able to meet their basic needs (such as food). Where markets and trading floors were closed during a harsh lockdown or curfew, the incomes of many informal workers, especially street vendors, disappeared instantly, putting them at risk of access to food. Informal homeworkers who produce goods or services for local, national or global supply systems have lost commercial orders from customer companies and in many cases have not been able to get paid for previously executed orders. Refugees and migrant workers have also been particularly affected by the economic consequences of the COVID-19 pandemic. They are mainly concentrated in sectors with high levels of temporary, informal or unprotected employment, characterized by low wages and lack of social protection. For many migrants, losing their job not only directly affects their own income, but also reduces their remittances. The post-pandemic period will be a time of building the future by creating new jobs, but this will only happen if effective labor market policies are implemented at both the national and global levels.

Keywords: labor market, pandemic, labor force, unemployment, employment.

Formulas: 0, **fig.:** 2, **tabl.:** 5, **bibl.:** 25.

JEL Classification: F16, J00, J21, J48, P51.

Постановка проблеми. Пандемія COVID-19 завдала значного негативного впливу на рівень зайнятості, індикатори безробіття, забезпечення гідних умов праці та добробуту працівників по всьому світу, особливо в країнах, що розвиваються. На сьогодні деякі сектори економіки успішно перейшли на роботу в онлайн-режимі, проклавши шлях до вражаючих інновацій у сфері зайнятості. Однак мільйони працівників все ж таки втратили засоби для існування. Водночас нинішня криза COVID-19 показує, як сильно економіка країн і ринки праці залежать один від одного. Цю взаємозалежність варто переосмислити у майбутньому для побудови інклюзивного і сталого суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні в економічній літературі відсутня єдність та узгодженість думок щодо категорії «ринок праці», що прийнято розглядати як у вузькому, так і в широкому значеннях.

У вузькому розумінні ринок праці є «механізмом узгодження попиту й пропозиції робочої сили...» [1, с. 63]. Звужений підхід охоплює кілька складових пропозиції праці: 1) «ті, хто не має роботи, однак хоче працювати й шукає роботу (наприклад, безробітні, що мають відповідний статус; особи, які вперше вступають у трудову діяльність; особи, які шукають роботу після перерви); 2) ті, хто мають роботу, проте не задоволені нею й шукають інше місце основної або додаткової праці; 3) зайняті, які мають ризик втратити роботу» [2, с. 67]. Прибічники вузького підходу трактування «ринок праці» аргументують свою позицію так: 1) для чого особи, які задоволені своїм робочим місцем, відповідають вимогам працедавця, мають перебувати на ринку праці? 2) чи є доцільність розглядати усе економічно активне населення, що перебуває на ринку праці? [3, с. 58]. Вузький підхід доцільно використовувати з метою оперативного вирішення проблем зайнятості, однак така точка зору виводить зі сфери ринку праці інші вагомі її аспекти, зокрема стабільність робочих місць, досягнення максимальної кореляції працівника та робочого місця, питання стимулювання праці, її результативності [4, с. 122].

У широкому розумінні ринок праці можна представити як «систему суспільних взаємовідносин, соціальних норм та інститутів, що забезпечують на основі дотримання загальноприйнятих прав та свобод людини формування, обмін та використання робочої сили за ціною, що визначається співвідношенням попиту і пропозиції» [5, с. 48]. Згідно з цим підходом «пропозицію праці становить усе економічно активне населення, а попит на працю визначається сумарною кількістю зайнятих та вакантних робочих місць» [6, с. 31]. Аргументація цього підходу базується на тому, що зайняті не можуть такими вважатись раз і назавжди – у процесі виробництва перманентно відбуваються зміни умов зайнятості, виникає потреба руху робітників (за професіями та рівнями кваліфікації), їх територіального переміщення тощо. Нарешті, обмеження масштабів ринку праці лише особами, які у даний час вільні від роботи, суттєво звужує сферу активних дій соціальних партнерів на цьому ринку – представницьких організацій працівників (профспілок), головна сфера інтересів яких – соціально-економічне становище самих працівників.

Загалом, кожен із зазначених підходів може бути корисними для використання залежно від контексту: 1) які процеси досліджуються?; 2) які завдання ставляться?; 3) які висновки і рекомендації розробляються? Аналіз наукової літератури [7; 8; 9; 10; 11; 12] дає змогу зробити висновок, що проблематика ринку праці постійно перебуває у фокусі уваги дослідників, оскільки його стан слугує надійним індикатором успішності соціальних й економічних реформ.

Мета статті полягає у дослідженні впливу пандемії COVID-19 на міжнародний ринок праці.

Виклад основного матеріалу. Кількість працівників, які проживають у країнах, де були введені обмеження на робочих місцях у зв'язку з пандемією COVID-19, станом на кінець 2021 р. була високою (близько 93% їх загальної кількості). Під час пандемії карантинні обмеження поступово трансформувались від загальнонаціональних і

жорстких (2020 р.) до територіально-секторальних і внутрішньогалузевих (2021 р.) [13]. Тенденції скорочення кількості робочих місць значно різняться в різних регіонах світу. На початку 2021 р. 20% працівників країн Європи і Центральної Азії проживали в країнах, де відбулося значне скорочення кількості робочих місць не тільки в життєво важливих галузях промисловості, а й загалом у національній економіці [14].

Обмеження в Азійсько-Тихоокеанському регіоні все ще поширені, причому понад 90% працівників у регіоні проживають у країнах, де існує скорочення кількості робочих місць. Однак, відповідно до глобальної тенденції, заходи стали більш територіально цільовими, і лише невелика частка працівників підпадає під загальноекономічні обмеження. В інших великих регіонах обмеження поступово послаблюються.

Щодо працевлаштованого населення країн Африки, то приблизно кожен п'ятий працівник проживає в країнах із суттєвим скороченням кількості робочих місць. Більшість заходів, які сьогодні діють у регіоні, охоплюють конкретні сектори або географічні райони в межах країн Африки.

У Північній Америці частка працівників, які проживають країнах з певною формою скорочення зайнятості, теж близька до 90%. Однак майже всі обмеження націлені на певні географічні райони або сектори економіки, що свідчить про загальне покращення ситуації [14].

Порівняльний аналіз рівня зайнятості, кількості робочої сили та показників безробіття у 2019–2020 рр. за статтю та віком в регіонах, згрупованих за рівнем доходу, наведено в табл. 1. Пандемія COVID-19 загалом негативно вплинула на рівень участі населення в робочій силі, знизивши зайнятість у всіх регіонах з різним рівнем доходів як серед чоловіків, так і серед жінок, а також збільшивши рівень безробіття в цих регіонах. Найбільше зниження рівня зайнятості простежується у країнах з доходом нижче та вище середнього.

Таблиця 1

Показники рівня зайнятості, робочої сили та безробіття у 2020 р. порівняно з 2019 р. за статтю в регіонах, згрупованих за рівнем доходу

Регіони світу	Особи	Зайнятість		Робоча сила		Безробіття	
		Млн	Рівень*	Млн	Рівень*	Млн	Рівень*
Увесь світ	Всього	-114	-2,7	-81	-2,2	33	1,1
	Жінки	-54	-2,4	-45	-2,1	9	0,9
	Чоловіки	-60	-3,0	-36	-2,2	24	1,2
Країни з низьким доходом	Всього	-0,9	-2,2	0,4	-2,0	1,3	0,5
	Жінки	-1,9	-2,6	-1,5	-2,5	0,4	0,4
	Чоловіки	0,9	-1,8	1,9	-1,4	0,9	0,6
Країни з доходом нижче середнього	Всього	-47	-3,2	-35	-2,7	11	1,2
	Жінки	-17	-2,3	-17	-2,2	0,5	0,4
	Чоловіки	-29	-4,1	-19	-3,1	11	1,6
Країни з доходом вище середнього	Всього	-48	-2,6	-40	-2,3	8	0,7
	Жінки	-26	-2,7	-24	-2,5	2,7	0,7
	Чоловіки	-22	-2,5	-17	-2,1	5	0,8

продовження таблиці 1

Країни з високим доходом	Всього	-18	-2,0	-6	-0,9	12	2,0
	Жінки	-9	-1,9	-3,1	-0,8	6	2,1
	Чоловіки	-9	-2,2	-2,9	-0,9	6	1,9

* Значення у трьох стовпцях, відповідно, – частка зайнятих у кількості населення; рівень участі у складі робочої сили; рівень безробіття.

Джерело: розроблено на основі [14].

У табл. 2 наведено показники рівня зайнятості, робочої сили та безробіття у 2020 р. за віком у регіонах, згрупованих за рівнем доходу. Згідно з даними пандемія COVID-19 негативно вплинула на зайнятість та рівень участі населення в робочій силі, знизивши їх у всіх регіонах з різним рівнем доходів як серед молоді, так і серед дорослих, а також збільшивши рівень безробіття в цих регіонах. Найбільше зниження зайнятості простежувалось у країнах з доходом нижче та вище середнього.

У табл. 3 наведено показники рівня зайнятості, робочої сили та безробіття у 2020 р. за віком у географічних регіонах світу, згрупованих за рівнем доходу. Згідно з даними, пандемія COVID-19 мала негативний вплив на рівень зайнятості: рівень безробіття в цих регіонах збільшився як серед молодих людей, так і серед дорослого населення. Найбільше зниження зайнятості простежувалось у країнах Латинської Америки та Карибського басейну, а також Азійсько-Тихоокеанського регіону.

Таблиця 2

Показники рівня зайнятості, робочої сили та безробіття у 2020 р. порівняно з 2019 р. за віком у регіонах, згрупованих за рівнем доходу

Регіони світу	Особи	Зайнятість		Робоча сила		Безробіття	
		Млн	Рівень*	Млн	Рівень*	Млн	Рівень*
Увесь світ	Всього	-114	-2,7	-81	-2,2	33	1,1
	Молодь	-39	-3,4	-40	-3,4	-0,7	1,0
	Дорослі	-74	-2,6	-41	-1,9	33	1,2
Країни з низьким доходом	Всього	-0,9	-2,2	0,4	-2,0	1,3	0,5
	Молодь	-2,4	-3,0	-2	-2,8	0,3	0,8
	Дорослі	1,5	-1,8	2,4	-1,6	0,9	0,4
Країни з доходом нижче середнього	Всього	-47	-3,2	-35	-2,7	11	1,2
	Молодь	-19	-3,8	-22	-4,4	-3	0,2
	Дорослі	-27	-3,1	-13	-2,2	14	1,6
Країни з доходом вище середнього	Всього	-48	-2,6	-40	-2,3	8	0,7
	Молодь	-13	-3,0	-13	-3,0	-0,2	1,1
	Дорослі	-35	-2,6	-27	-2,2	8	0,7
Країни з високим доходом	Всього	-18	-2,0	-6	-0,9	12	2,0
	Молодь	-5	-3,2	-3	-1,7	2,1	3,9
	Дорослі	-13	-1,9	-2,9	-0,8	10	1,8

* Значення у трьох стовпцях, відповідно, – частка зайнятих у кількості населення; рівень участі у складі робочої сили; рівень безробіття.

Джерело: розроблено на основі [14].

У 2020 р. у всьому світі близько 38% робочої сили (1,25 млрд працівників) були зайняті в секторах з високим ризиком. Сектори з високим ризиком є доволі

трудомісткими і наймають мільйони низькооплачуваних та низькокваліфікованих працівників. Найбільше від негативного впливу пандемії коронавірусу на світовий ринок праці та зниження виробництва постраждали такі сектори, як: громадське харчування та сфера гостинності, роздрібна та оптова торгівля (482 млн), підприємництво та адміністрування (157 млн), а також виробництво (463 млн). Велика частина працівників, зайнята в мікропідприємствах, малих і середніх фірмах, у 2020 р. втратила роботу. Щодо ризиків у сфері охорони праці та громадського здоров'я, то працівники цих життєво важливих галузей, які працюють часто без необхідних заходів фізичного дистанціювання, захисних та інших засобів, найбільше ризикують [15].

Таблиця 3

Показники рівня зайнятості, робочої сили та безробіття у 2020 р. порівняно з 2019 р. за віком у регіонах світу

Регіони світу	Особи	Зайнятість		Робоча сила		Безробіття	
		Млн	Рівень*	Млн	Рівень*	Млн	Рівень*
Увесь світ	Всього	-114	-2,7	-81	-2,2	33	1,1
	Молодь	-39	-3,4	-40	-3,4	-0,7	1,0
	Дорослі	-74	-2,6	-41	-1,9	33	1,2
Африка	Всього	-4	-2,1	-2,1	-2,0	1,9	0,4
	Молодь	-3,6	-2,4	-3,2	-2,4	0,3	0,6
	Дорослі	-0,4	-2,0	1,1	-1,9	1,4	0,4
Латинська Америка та Карибський басейн	Всього	-28	-6,3	-23	-5,4	4,9	2,3
	Молодь	-7	-6,2	-7	-6,1	0	2,7
	Дорослі	-20	-6,4	-16	-5,3	4,7	2,3
Північна Америка	Всього	-10	-4,0	-2,1	-1,2	8	4,5
	Молодь	-2,8	-5,7	-1,3	-2,4	1,6	6,8
	Дорослі	-8	-3,7	-0,8	-1,0	7	4,2
Азійсько-Тихоокеанський регіон	Всього	-62	-2,5	-48	-2,1	14	0,8
	Молодь	-23	-3,4	-26	-3,8	-3	0,2
	Дорослі	-38	-2,4	-22	-1,8	16	1,0
Північна, Південна та Західна Європа	Всього	-3,6	-1,1	-2,4	-0,8	1,2	0,6
	Молодь	-1,1	-2,1	-0,8	-1,5	0,3	2,0
	Дорослі	-2,5	-0,9	-1,6	-0,7	0,9	0,5
Східна Європа	Всього	-3,2	-1,2	-1,9	-0,6	1,3	1,0
	Молодь	-0,6	-1,8	-0,5	-1,6	0,1	1,6
	Дорослі	-2,6	-1,1	-1,4	-0,5	1,2	1,0

* Значення у трьох стовпцях, відповідно, – частка зайнятих у кількості населення; рівень участі у складі робочої сили; рівень безробіття.

Джерело: розроблено на основі [14].

У 2020 р. загальний робочий час у світі скоротився приблизно на 8,8% порівняно з 2019 р., що еквівалентно штатній роботі 255 млн працівників (за умови 48-годинного робочого тижня) [16]. Втрата робочого часу була особливо серйозною в країнах Латинської Америки та Карибського басейну (16,2%), Південної Європи та Південної Азії, а загальні втрати робочого часу в країнах Північної та Південної Америки становили 13,7%. Втрати робочого часу у двох найбільших країнах Латинської Америки та Карибського басейну – Бразилії та Мексиці – оцінюються у 15,0% та 12,5%

відповідно. У Північній Америці втрати оцінюються нижче 9,2%. Рівень втрат у Канаді та США приблизно однаковий – 9,2 % та 9,3% відповідно [13].

В Європі та Центральній Азії втрати робочого часу оцінюються на рівні 9,1%. Найбільше постраждав субрегіон Південна Європа (12,3%) через втрати в Італії та Іспанії – 13,5% і 13,2% відповідно. У країнах з найбільшою кількістю населення Східної Європи та Центральної Азії – Росії і Туреччині – втрати оцінюються у 8,5% і 14,7% відповідно [16].

В арабських країнах загальне скорочення робочого часу в 2020 р. становило 9,0%. У двох найбільш густонаселених країнах регіону – Іраку та Саудівській Аравії – втрати становили 8,3% та 10,8% відповідно [14]. Втрати в азійських субрегіонах дуже неоднорідні: Східна Азія – 4,2%, Південно-Східна Азія і Тихий океан – 8,2%, Південна Азія – 12,7% [16].

У 2020 р. робочий час в Африці скоротився на 7,7%, що є відносно невеликим показником. Новіші оцінки втраченого робочого часу вказують на найбільше його зниження в Південній Африці (12,6%), Північній Африці (10,4%), Східній Африці (7,2%), Центральній Африці (6,8%) і Західній Африці (6,4%). У двох найбільш густонаселених країнах регіону – Нігерії та Ефіопії – оцінка щорічних втрат становить 8,9% і 9,5% відповідно [16].

Таким чином, криза COVID-19 вплинула на глобальний робочий час приблизно в чотири рази більше, ніж світова економічна криза 2008–2009 рр. Квартальні оцінки 2020 р., наведені в табл. 4, відображають коливання кількості робочого часу під час перших хвиль пандемії.

Таблиця 4

Квартальні оцінки коливання кількості робочого часу під час пандемії у 2020 р. (загальносвітові показники та групи країн за рівнем доходу), %

Регіон	2020 р.	Квартали 2020 р.			
		1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.
Світ	8,8	5,2	18,2	7,2	4,6
Країни з низьким рівнем доходу	6,7	2,5	13,4	7,6	3,3
Країни з низьким та середнім рівнем доходу	11,3	2,5	29,0	9,3	4,5
Країни з середнім рівнем доходу	7,3	8,4	11,5	5,6	3,9
Країни з високим рівнем доходу	8,3	3,0	15,8	7,3	7,0

Джерело: розроблено на основі [13].

За перший квартал 2020 р. глобальний робочий час скоротився приблизно на 5,2% (порівняно з початковими оцінками в 5,6%) порівняно з четвертим кварталом 2019 р., що еквівалентно штатній роботі 150 млн працівників (за умови 48-годинного робочого тижня). Введення жорстких обмежувальних заходів у всьому світі призвело до збільшення втраченого робочого часу до рекордного рівня в другому кварталі 2020 р. – втрати досягли 18,2% (перевищення попереднього прогнозу в 17,3%), що еквівалентно штатній роботі 525 млн працівників. Оцінки за третій квартал були суттєво переглянуті в бік зниження до 7,2%, що майже на 5% нижче попередньої оцінки в 12,1%. Цей

перегляд ґрунтується на новіших даних, що показують виражений вплив кризи у всіх групах країн, особливо в країнах з низьким рівнем доходу, де обмежувальні заходи були менш жорсткими, а економічна активність швидко відновилася. Глобальна втрата робочого часу в третьому кварталі 2020 р. була еквівалентна штатному робочому часу 205 млн працівників [13]. Втрачений робочий час у четвертому кварталі 2020 р. оцінюється в 4,6%, що еквівалентно штатній роботі 130 млн працівників, порівняно з докризовим рівнем. Ця більш позитивна тенденція є наслідком значного відновлення в третьому кварталі 2020 р.

Протягом 2020 р. саме країни з низьким та середнім рівнем доходу зазнали найбільшої втрати робочого часу – 11,3%, що значно перевищує середній світовий показник у 8,8%. Країни з середнім і високим рівнем доходу втратили 7,3% і 8,3% робочого часу відповідно, однак відмінності в квартальних тенденціях є значними. В країнах з низьким рівнем доходу втрата робочого часу в 2020 р. була найнижчою серед усіх груп країн і становила 6,7%.

Варто зазначити, що робочий час складається з двох параметрів адаптації ринку праці: скорочення зайнятості та скорочення робочого часу для тих, хто зберіг роботу. Працівники, які стикаються з втратою зайнятості, є або «безробітними» (активно шукають нову роботу), або «неактивними суб'єктами ринку праці» (вихід з ринку праці, оскільки вони не готові працювати та / або не шукають роботу) [17]. Проте існують значні відмінності в регіональному розрізі (табл. 5). Зниження зайнятості було найвищим в Америці і найнижчим в Європі та Центральній Азії, де скорочення робочого часу компенсувалося схемами збереження робочих місць.

Таблиця 5

Причини втраченого робочого часу: безробіття, бездіяльність та скорочення робочого часу (загальносвітові та регіональні показники), 2020 р., %

Регіон	Безробіття	Бездіяльність	Скорочений або нульовий робочий час
Світ	0,9	3,4	4,5
Країни з низьким рівнем доходу	0,4	2,9	3,4
Країни з низьким та середнім рівнем доходу	1,0	4,8	5,5
Країни з середнім рівнем доходу	0,5	3,3	3,5
Країни з високим рівнем доходу	2,0	1,4	4,9
Африка	0,2	3,3	4,1
Америка	2,7	6,3	4,7
Арабські держави	1,7	2,5	4,9
Азійсько-Тихоокеанський регіон	0,7	3,1	4,1
Європа та Центральна Азія	0,6	1,6	7,0

Джерело: розроблено на основі [14].

На відміну від попередніх криз, основна частина глобального скорочення зайнятості в 2020 р. була пов'язана, перш за все, із зростанням бездіяльності, а не безробіття, що призвело до бездіяльності 81 млн осіб на ринку праці, а також 33 млн безробітних

[18, с. 8]. Багато осіб стали неактивними суб'єктами ринку праці, оскільки не бачили можливості успішно знайти роботу або просто не могли зайнятися її пошуками через карантинні обмеження, спричинені поширенням глобальної пандемії. Варто зазначити, що в країнах з високим рівнем доходу рівень безробіття в період 2019–2020 рр. (2,0%) був дуже близький до того, що спостерігалось в період 2008–2009 рр. (2,1%) [13].

Також простежуються відмінності у рівнях безробіття за гендерною ознакою. Загалом жіноча частина працездатного населення постраждала більше від зниження зайнятості, ніж чоловіча – зниження зайнятості серед жінок у 2020 р. становило 5,0%, а серед чоловіків – 3,9% (рис. 1). Особливо криза 2020 р. негативно вплинула на молодих працівників у всіх регіонах та групах країн, що призвело до скорочення їх зайнятості на 8,7% порівняно із 3,7% серед дорослих.

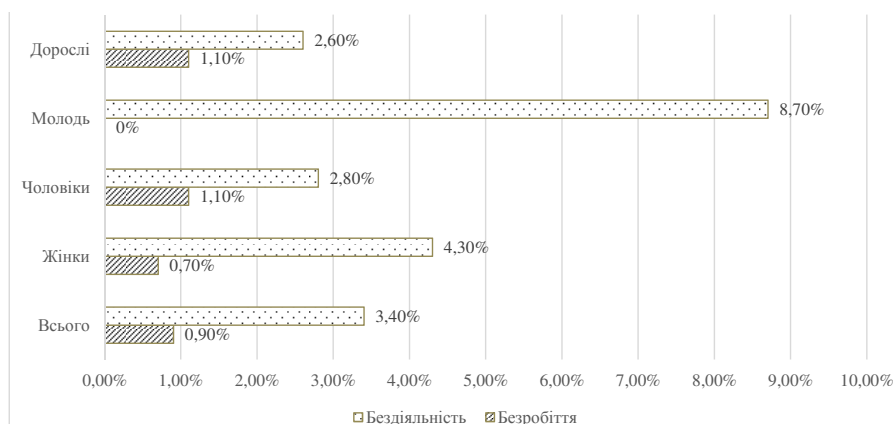

Рис. 1. Показники безробіття та бездіяльності за статтю та віком у всьому світі за 2020 р., %.

Джерело: розроблено на основі [14].

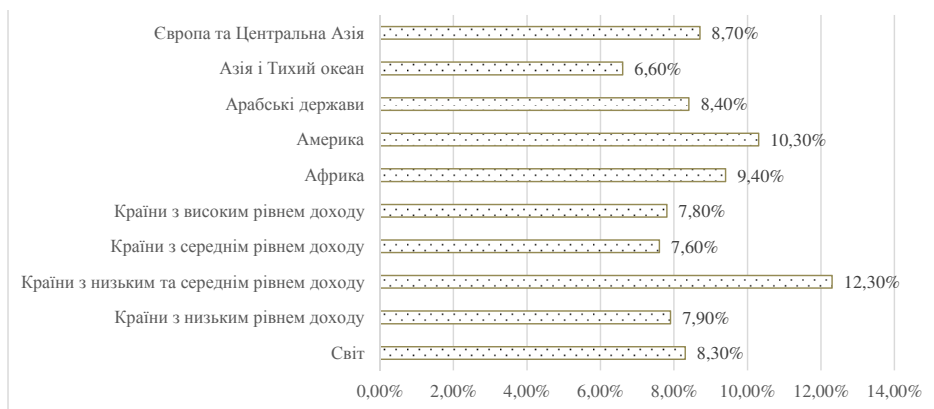

Рис. 2. Частка втраченого трудового доходу через втрату робочого часу в 2020 р. у всьому світі, за регіонами і за рівнем доходів, %.

Джерело: побудовано на основі [14].

Через масштабні втрати робочого часу доходи працівників від трудової діяльності в усьому світі значно скоротилися. Згідно з даними рис. 2 загальний світовий дохід робочої сили скоротився на 8,3%. Найбільше доходів втратили країни з низьким рівнем доходу – 12,3%.

У грошовому виразі загальний світовий дохід від праці в 2020 р. скоротився приблизно на \$3,7 трлн, що відповідає 4,4% світового ВВП 2019 р. Ці значні втрати доходу від робочої сили негативно впливали на діяльність домогосподарств, призвели до скорочення споживання, зменшення сукупного попиту.

Як раніше зазначалось, внаслідок пандемії COVID-19 найбільше постраждали підприємства та працівники неформальної економіки. Більшості неформальних підприємств притаманна низька продуктивність, незначні заощадження та інвестиції й мізерне накопичення капіталу, що робить їх особливо вразливими до фінансово-економічних потрясінь. Саме тому їх доволі часто вилучають із короткострокових програм фінансової допомоги для боротьби із наслідками кризи COVID-19. Тому за сучасними прогнозами частка неформальних працівників у світі, які належать до категорії осіб у статусі відносної бідності, подвоїться (з 26% до 59%), а в країнах з низьким рівнем доходу та доходом нижчим від середнього рівня зросте з 18% до 74%, якщо не буде задіяно альтернативних джерел доходу [19, с. 126].

Загалом відсутність соціального захисту під час пандемії COVID-19 стала проблемою для працівників та підприємств неформального сектору. Не розраховуючи на захист, який забезпечує соціальне страхування, багато неформальних працівників змушені працювати в міру своїх можливостей, незважаючи на ризики для власного здоров'я та здоров'я своїх сімей.

Дійсно, більшість працівників не могли дозволити собі припинити роботу, бо це означало б, що вони не зможуть задовольняти свої базові потреби (наприклад харчування). Там, де в умовах жорсткого локдауну або комендантської години закрилися ринки та торгові майданчики, доходи багатьох неформальних працівників, особливо вуличних торговців, миттєво зникли, поставивши їх в небезпечне становище щодо доступу до продовольства. Неформальні надомні працівники, які виробляють товари або послуги для місцевих, національних або глобальних систем постачання, втратили комерційні замовлення підприємств-клієнтів і в багатьох випадках не змогли отримати оплату за раніше виконані замовлення [19]. Варто зазначити, що особи, зайняті доглядом (від 60 до 70% з яких жінки), – це особливо вразлива група працівників, які отримують низьку заробітну плату. Багато з них втратили роботу або працюють, ризикуючи здоров'ям (наприклад, особи, які доглядають за людьми похилого віку) [20]. До кризи жінки виконували втричі більше неоплачуваної роботи з догляду, ніж чоловіки, а в умовах карантину, пов'язаного з пандемією, обсяг такої роботи суттєво збільшився, обмежуючи можливості працевлаштування жінок і посилюючи фактори фізичного й психологічного стресу. Крім того, жінки, які працюють доглядальницями і намагаються поєднувати додаткові домашні обов'язки (для чого потрібен додатковий робочий час) повинні нести непропорційно велику частку соціального тягаря [19].

Також необхідно зазначити, що будь-яка криза найбільш негативно впливає на молодь. До пандемії COVID-19 178 млн молодих осіб, зайнятих у всьому світі (понад 40%), працювали в оптовій та роздрібній торгівлі, виробництві, сфері гостинності та

громадському харчуванні, а також в інших сферах послуг, у т. ч. нерухомості, яка суттєво постраждала внаслідок кризи [14]. Дані ринку робочої сили свідчать про те, що безробіття серед молоді, особливо жінок, зростає швидшими темпами, ніж серед дорослого населення [21]. У зв'язку з цим існує високий ризик формування т. з. «покоління ізоляції».

Варто зазначити, що пандемія загрожує не тільки життю й безпеці осіб похилого віку, а й доступу до медичних послуг усіх груп населення. Оскільки частка літніх людей у робочій силі за останні три десятиліття збільшилася майже на 10% на глобальному рівні, вплив на їхні доходи та зайнятість є значним.

Біженці та трудові мігранти теж особливо постраждали від економічних наслідків пандемії COVID-19. Вони, як правило, зосереджені в секторах з високим рівнем тимчасової, неформальної або незахищеної зайнятості, що характеризується низькою заробітною платою й відсутністю соціального захисту. Для багатьох мігрантів втрата роботи не тільки безпосередньо впливає на власні доходи, а й призводить до скорочення їхніх грошових переказів. Повернутися на роботу стає складніше через втрату або необхідність продовження віз, дозволів на роботу або на проживання [22, с. 99; 23; 24; 25].

Ситуація на ринку праці також погіршується для багатьох інших груп населення, у т. ч. осіб з інвалідністю, членів знедолених етнічних груп, біженців, внутрішньо-переміщених осіб та дрібних фермерів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Бізнес-сектор у всьому світі сьогодні відчуває нестачу працівників. Зокрема, виробництво в Європі вже повністю відновилося після кризи у першій половині 2021 р., як і міжнародна торгівля. Виробники намагаються вирішити проблему величезної кількості невиконаних раніше замовлень, спричинених закриттям та призупиненням виробничої діяльності.

Пандемія COVID-19 негативно вплинула на зайнятість, рівень участі населення в робочій силі, знизивши їхній рівень у всіх регіонах з різним рівнем доходів як серед чоловіків, так і серед жінок, а також збільшивши рівень безробіття в регіонах світу як серед молоді, так і серед дорослого населення. Найбільше зниження зайнятості простежувалось у країнах з доходом нижче та вище середнього.

Післяпандемічний період з 2022 р. – це час побудови майбутнього шляхом створення нових робочих місць, однак це відбудеться лише за умови реалізації ефективної політики на ринку праці як на національному, так і глобальному рівнях.

Необхідність створення нових робочих місць і доступ до засобів існування для мільйонів осіб потребує гармонійного поєднання соціально-економічних систем, інвестицій у навички, компетентності, інфраструктуру й технології, а також допомоги – через фінансові стимули та інші заходи – задля переходу до інклюзивної та гендерно-чутливої економіки, орієнтованої на людей, що може стати предметом подальших досліджень.

Література

1. Назарова Г. В. Економіка праці : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 330 с.

-
2. Бабенко А. Г. Економіка праці і соціально-трудова відносина : навч.-наочн. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Дніпропетровськ : Дніпропетровська державна фінансова академія, 2011. 268 с.
 3. Скворцов І. Б., Войцеховська В. В., Загорецька О. Я. Економіка праці й соціально-трудова відносина : навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2016. 265 с.
 4. Шаповалов В. В. Теоретичне дослідження категорій ринку праці. Економіка і суспільство. 2016. № 5. С. 122–125.
 5. Акулов В. Г. Економіка праці та соціально-трудова відносина : підруч. Київ : Знання, 2012. 390 с.
 6. Федунчик Л. Г. Ринок праці в Україні: проблеми та напрями їх вирішення. Ринок праці та зайнятість населення. 2016. № 2. С. 31–34.
 7. Friedrich B. COVID has accelerated these 4 labor market trends. Kellogg School of Management, Northwestern University. URL: <https://insight.kellogg.northwestern.edu/article/labor-market-pandemic-trends>
 8. McKibbin W.J., Roshen F. (2020). The global macroeconomic impacts of COVID-19: seven scenarios. *CAMA Working Paper*, Vol.19. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID3547729_code1532085.pdf?abstractid=3547729&mirid=1&type=2
 9. Kiziloglu M., Dluhopolskyi O., Koziuk V., Kozlovskyi S., Vitvitskyi S. (2021). Dark personality traits and job performance of employees: the mediating role of perfectionism, stress, and social media addiction. *Problems and Perspectives in Management*, 19(3). P. 533–544.
 10. Zhukovska A., Dluhopolskyi O., Zheliuk T., Shushpanov D., Brechko O., Kryvokulska N., Horiachk K. (2021). “Silver economy”: analysis of world trends and forecast for Ukraine. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, 24 (7). P. 1–12.
 11. Kozlovskyi S., Bilenko D., Dluhopolskyi O., Vitvitskyi S., Bondarenko O., Korniiichuk O. (2021). Determinants of COVID-19 death rate in Europe: empirical analysis. *Problemy Ekorozwoju / Problems of Sustainable Development*, 16 (1). P. 17–28.
 12. Dluhopolskyi O., Zatonatska T., Lvova I., Klapkiv Y. (2019). Regulations for returning labour migrants to Ukraine: international background and national limitations. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*, 22 (3). P. 45–64.
 13. Офіційний сайт Міжнародної організації праці. URL: <https://www.ilo.org>
 14. ILO monitor: COVID-19 and the world of work. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/briefingnote/wcms_767028.pdf
 15. World economic situation and prospects (2021). Briefing, Vol.155, United Nations. URL: <https://www.un.org/development/desa/dpad>
 16. ILOSTAT data tools to find and download labour statistics. URL: <https://ilostat.ilo.org/data>
 17. World Employment and Social Outlook. URL: <https://www.ilo.org/wcmsp5>
 18. Небольсина Е. В. Система страхування от безработицы в США во время пандемии коронавируса. *Страховое право*. 2020. № 2 (87). С. 3–12.

19. Никитина Н. А. Изменения на рынках труда в условиях пандемии. Социальные и экономические системы. 2020. № 3. С. 125–136.
20. Аранжин В. В. Глобальные тренды и тенденции в области занятости. Экономика труда. 2019. Т. 6, № 4. С. 1353–1372.
21. Сфера труда и COVID-19: аналитическая записка. URL: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/sg_policy_brief_world_of_work_and_covid_19_russian.pdf
22. Костриця В. І., Бурлай Т. В. Дисбаланси і дивергенція у сфері зайнятості: підходи ЄС та України до їх подолання. *Ukr. Socium*. 2020. № 1 (72). С. 98–100.
23. Длугопольська Т. І., Хіта М. Ю. Сучасні тенденції розвитку міжнародного ринку праці в умовах світової пандемії COVID-19. Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід: Тези доповідей XIV Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів (14-15 квітня 2021 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2021. С. 58–60.
24. Длугопольська Т. І., Хіта М. Ю. Міжнародна організація праці як інструмент регулювання світового та національного ринку праці. Сучасні аспекти розвитку міжнародних економічних відносин і світового господарства: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 листопада 2021 р.). Ужгород : Гельветика, 2021. С. 31–33.
25. Длугопольська Т. І. Міжнародна міграційна політика: від теорій до імплементацій. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2020. № 12. С. 31–49.

References

1. Nazarova, G. V. (2019). Labor economics: a textbook. Kharkiv: KhNEU named after S. Kuznets. 330 p. [in Ukraine].
2. Babenko, A. G. (2011). Labor economics and social-labor relations: a guide for students of higher educational institutions. Dnipropetrovsk: Dnipropetrovsk State Financial Academy. 268 p. [in Ukraine].
3. Skvortsov, I. B., Voytsehovska, V. V., Zagoretska, O. Y. (2016). Labor economics and social and labor relations: textbook. Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House. 265 p. [in Ukraine].
4. Shapovalov, V. V. (2016). Theoretical study of labor market categories. *Economy and society*, 5, 122-125 [in Ukraine].
5. Akulov, V. G. (2012). Labor economics and social-labor relations: a textbook. Kyiv: Knowledge. 390 p. [in Ukraine].
6. Fedunchyk, L. G. (2016). Labor market in Ukraine: problems and solutions. *Labor market and employment*, 2, 31-34 [in Ukraine].
7. Friedrich, B. COVID has accelerated these 4 labor market trends. Kellogg School of Management, Northwestern University. Retrieved from: <https://insight.kellogg.northwestern.edu/article/labor-market-pandemic-trends> [in English].
8. McKibbin, W. J., Roshen, F. (2020). The global macroeconomic impacts of COVID-19: seven scenarios. *CAMA Working Paper*, Vol. 19. Retrieved from: <https://>

-
- papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID3547729_code1532085.pdf?abstractid=3547729&mirid=1&type=2 [in English].
9. Kiziloglu M., Dluhopolskyi O., Koziuk V., Kozlovskiy S., Vitvitskyi S. (2021). Dark personality traits and job performance of employees: the mediating role of perfectionism, stress, and social media addiction. *Problems and Perspectives in Management*, Vol. 19 (3), 533-544 [in English].
 10. Zhukovska A., Dluhopolskyi O., Zheliuk T., Shushpanov D., Brechko O., Kryvokulska N., Horiachk K. (2021). "Silver economy": analysis of world trends and forecast for Ukraine. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, 24 (7), 1-12 [in English].
 11. Kozlovskiy S., Bilenko D., Dluhopolskyi O., Vitvitskyi S., Bondarenko O., Korniiichuk O. (2021). Determinants of COVID-19 death rate in Europe: empirical analysis. *Problemy Ekorozwoju / Problems of Sustainable Development*, 16 (1), 17-28 [in English].
 12. Dluhopolskyi, O., Zatonatska, T., Lvova, I., Klapkiv, Y. (2019). Regulations for returning labour migrants to Ukraine: international background and national limitations. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*, 22 (3), 45-64 [in English].
 13. Official site of the International Labor Organization. Retrieved from: <https://www.ilo.org> [in English].
 14. ILO monitor: COVID-19 and the world of work. Retrieved from: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/briefingnote/wcms_767028.pdf [in English].
 15. World economic situation and prospects (2021). Briefing, Vol.155, United Nations. Retrieved from: <https://www.un.org/development/desa/dpad> [in English].
 16. ILOSTAT data tools to find and download labour statistics. Retrieved from: <https://ilostat.ilo.org/data> [in English].
 17. World Employment and Social Outlook. Retrieved from: <https://www.ilo.org/wcmsp5> [in English].
 18. Nebolsyna, E. V. (2020). The US unemployment insurance system during the coronavirus pandemic. *Insurance law*, 2 (87), 3-12 [in Russian].
 19. Nikitina, N. A. (2020). Changes in labor markets during the pandemic. *Social and economic systems*, 3, 125-136 [in Russian].
 20. Aranzhyn, V. V. (2019). Global trends and employment trends. *Labor economics*. Issue 6, № 4, 1353-1372 [in Russian].
 21. The world of work and COVID-19: Policy Brief. Retrieved from: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/sg_policy_brief_world_of_work_and_covid_19_russian.pdf [in Russian].
 22. Kostrytsa, V. I., Burlay, T. V. (2020). Employment imbalances and divergence: EU and Ukraine approaches to overcoming them. *Ukr. socium*, 1 (72), 98-100 [in Ukraine].
 23. Dluhopolska T. I., Hita M. Y. (2021). Current trends in the international labor market in the global pandemic COVID-19. Innovative processes of economic and socio-cultural development: domestic and foreign experience: Abstracts of the XIV

- International Scientific and Practical Conference of Young Scientists and Students (April 14-15, 2021). Ternopil: WUNU, 58-60 [in Ukraine].
24. Dluhopolska, T. I., Hita, M. Y. (2021). International Labor Organization as a tool for regulating the world and national labor market. *Modern aspects of the development of international economic relations and the world economy*: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (November 12-13, 2021). Uzhhorod: Helvetica, 31-33 [in Ukraine].
25. Dluhopolska, T. I. (2020). International migration policy: from theories to implementatons. *Bulletin of Kharkiv National University named after V.N. Karazin. Series: International Relations. Economy. Geography. Tourism*, № 12, 31-49 [in Ukraine].

Статтю отримано 21 грудня 2021 р.

Article received December 21, 2021